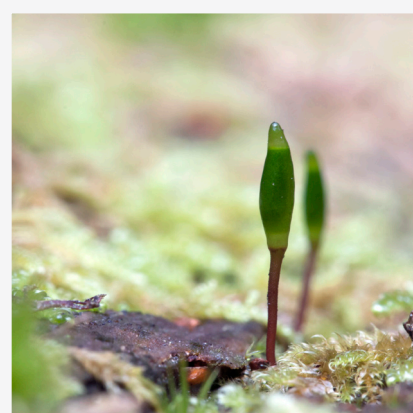

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Säbyviken-Bädarn

Omslagsfoto: Per Folkesson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på

”kartverket skyddad natur”. I kartverket söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0220354 Säbyviken-Bädarn

Kommun: Strängnäs

Områdets totala areal: 15,9 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden: Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

1393 - Käppkrokmossa, *Drepanocladus vernicosus*, *Hamatocaulis vernicosus*

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000 är att säkerställa den långsiktiga överlevnaden för Europas mest värdefulla och hotade naturtyper och arter. I varje enskilt Natura 2000-område är syftet att prioriterade naturtyper och arter bevaras så att området på bästa sätt bidrar till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

I Natura 2000-området Säbyviken-Bädarn är de prioriterade bevarandevärdena arten käppkrokmossa, tillsammans med de artrika betesmarkerna.

Motivering: Området har mycket höga värden knutna till de olika typerna av öppen betesmark (silikatgräsmarker, fuktängar). Naturtyperna har en lång historisk användning som fodermarker, de har också en hög artrikedom med inslag av sällsynta eller hotade arter. Ett flertal rödlistade arter är funna i området, t.ex. svartfläckig blåvinge, baktimjan och ängsnattviol.

Prioriterade åtgärder: Årligt bete och röjning/bekämpning av sly och igenväxningsvegetation.

Beskrivning av området

Säbyviken-Bädaren ligger en dryg mil norr om Strängnäs. Området utgörs av ett betat hagmarksområde beläget i en svag sluttning från väg 55 ner mot Säbyviken. Mindre delar äldre åkermark ingår i området. Mellan hagmarkerna och den utanför liggande Säbyviken ligger ett område med höga vassar och blöta starrkärr, vilket sträcker sig norrut där markerna övergår i kärr som präglas av al och olika salixarter. Nära landsvägen i söder ligger ett mindre alkärr med en ordinär örtflora. Träd- och buskskiktet är varierat med björk, asp, en, slån, hassel, vildapel, rönn, hagtorn och oxel. Många av enarna är högvuxna. Betesbackarna ligger till stor del på sandigt underlag men fläckvis är morän dominerande jordart.

Mellan år 2009-2011 har resatureringar skett i betesmarken. Träd och buskar av igenväxningskaraktär har tagits ned och riset har förts ut ur markerna. I fuktängarna har röjningar följts av tuv- och stubbfräsning. Restaureringarna har skapat en öppnare betesmark med högre solinstrålning till den lågvuxna floran.

Floran är artrik och delvis mycket särpräglad. Flera ovanliga kärlväxter, sällsynta ängssvampar och den skyddsvärda käppkrokmossan finns i området. Bland kärlväxter kan de rödlistade arterna sanddådra (VU), ängsnattviol (NT) och backtimjan (NT) nämnas. Fjärilsinventeringar har genomförts i området under år 2010 och 2014. Flera rödlistade arter har noterats såsom sexfläckig bastardsvärmare (NT), silversmygare (NT) och svartfläckig blåvinge (NT). Den senaste inventeringen skedde efter att restaureringsinsatser öppnat upp betesmarken, vid detta inventeringstillfälle noterades också fler fjärilsarter knutna till öppna ängs- och betesmarker.

Området vid Säbyviken hyser även ett rikt fågelliv och är under våren en välbesökt rastlokal. Under sommaren kan man bland annat höra rördrom tuta i vassarna och samtidigt se brun kärrhök glida över ängarna. Hagmarkerna är väl synliga utmed vägen mellan Strängnäs och Enköping och utgör ett värdefullt inslag i landskapsbilden.

Vad kan påverka negativt

Det största hotet mot området är utebliven eller otillräcklig skötsel. Minskad eller upphörd hävd leder på sikt till igenväxning med buskar och träd samt utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.

Generella hot som riskerar att försämra mångfalden av arter och strukturer i området kan t.ex. vara:

- Tillförsel av näringsämnen till betesmarken. Exempelvis genom spridning av växtnäringsämnen eller bekämpningsmedel. Även tillskottsutfodring, vinterbete eller sambete med gödslade betesmarker eller vall på åkermark kan indirekt tillföra näringsämnen.
- För sent betespåsläpp, vilket kan missgynna den lågvuxna hagmarksfloran.
- Försämring eller förlust av grässvål t.ex. på grund av vildsvinsbök, grävningssarbeten, bete vintertid etc.
- Dikning eller andra åtgärder som kan förändra hydrologin i området.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.
- Användning av avmaskningsmedel som är negativt för den dynglevande skalbaggsfaunan.
- Avverkning av äldre träd eller buskar med höga naturvärden.
- Igenväxning kring äldre träd eller buskar av ljuskrävande arter.
- Markexploatering eller annan förändring av markanvändningen i objektet eller i

angränsande område, t.ex. skogsplantering, dikning, täktverksamhet eller samhällsbyggande i olika former.

- Inplantering/sådd av arter annat än i naturvårdssyfte.
- Körning med tunga fordon vid olämpligt väglag, eller annan verksamhet som orsakar bestående markskador.
- Anläggande av längre eller kortare upplag eller dumpning av avfall, jord, sten, grus etc.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd: Avtal finns. Som viktig bevarandeåtgärd är tecknande av nytt uppdragsavtal/miljöstödsavtal mellan länsstyrelse och brukare när nuvarande avtal löper ut.

Skötsel: Årlig beteshävd för att hålla området öppet och för att gynna den artrika hagmarksfloran. För att en lågvuxen och hävdgynnad flora ska gynnas är det också viktigt att grässvålen får ett tillräckligt ljusinsläpp. Kommer det upp sly och högvuxna arter behöver dessa röjas/ tas bort, för att inte grässvålens artrikedom ska minska på sikt.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 5,89 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

De artrika gräsmarkerna sluttar från landsvägen ned mot Säbyviken. De torraste vegetationstyperna finns inte oväntat närmast landsvägen i öster. Men dessa är dock inte likformigt fördelade. Fuktstråk omväxlar med morän- och sandkullar och det är i större delen av hagen bitvis en ganska väl utbildad mosaik av växtsamhällen. På torr mark dominerar de för naturbetesmarker vanliga arterna med inslag av kattfot, knölsmörlomma, sandmaskrosor, solvända och backtimjan. Längst i söder finns en sandbacke med vårblomande dvärgörter och ett stort bestånd av sanddådra. På litet friskare mark blir rödven ett tongivande gräs och här växer även andra hävdgynnade arter som darrgräs, ängsskallra och jungfrulin. Mest intressant är emellertid svampfloran. Inte mindre än åtta arter jordtungor är funna i hagen tillsammans med några små fingersvampar - stråfingersvamp och sotfingersvamp. Flera av arterna växer här på sin enda sörmländska lokal.

Mellan år 2009-2011 restaurerades naturtypen genom att sly röjdes bort och yngre träd av igenväxningskaraktär togs ned.

Bevarandemål

Silikatgräsmarkerna ska vara artrika, präglade av en lång hävdkontinuitet och ha en naturlig näringsstatus. Naturtypen ska hållas öppen, ett mindre inslag av hävdpräglade, solbelysta träd och buskar gynnar normalt områdets biologiska mångfald och får förekomma. Betetrycket ska vara tillräckligt för att främja en hög artrikedom, framförallt i form av ängs- och betesmarksarter. Typiska arter för naturtypen som t.ex. jungfrulin, bockrot och prästkrage ska vara vanligt förekommande. Typiska insektsarter av t.ex. fjärilar och spillningslevande bladhorningar ska finnas rikligt i området. Arealen silikatgräsmarker ska vara minst 5,89 ha.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd: Naturtypen är ganska välbevarad, och har i huvudsak kvar viktiga strukturer och funktioner, eller kan med relativt små insatser restaureras så att strukturer och funktioner återskapas. Förutsättningarna för att bevara naturtypens värden på lång sikt är goda.

6410 - Fuktängar

Areal: 1,66 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Betade fuktängar med artrik, lågvuxen vegetation finns i gränslandet mellan de torrare delarna av hagmarken och Säbyvikens vassar i sydväst. Här syns en tydlig gradient från fuktig gräsmark ned till tuvig, mestadels våt strandäng. I detta parti växer flera ovanliga arter, bland annat agnsäv och strandmaskros. Båda arterna är att betrakta som relikter från den tid då Mälaren var en bit av Östersjön och är i denna del av länet mycket sällsynta. I de blötare strandängsdelarna växer ren kärrvegetation som kärrspira, råcklöver, frossört, strandklo och sjöranunkel.

Flera restaureringar har skett i området, bland annat skedde en restaurering av områdets strandängar på 90-talet. Åtgärden ledde till röjgödslingseffekter med ett stort slyuppslag som följde. Mellan år 2009-2011 har ytterligare restaureringar i form av röjningar följt av tuv- och stubbfräsning genomförts. Nu finns också ett flerårigt betesuppdrag för markerna.

Bevarandemål

Fuktängarna ska ha präglats av en lång beteskontinuitet och ligga på fuktig-blöt mark med naturlig hydrologi. Naturtypen ska vara öppen, men enstaka hävdpräglade, solbelysta träd och buskar gynnar normalt områdets biologiska mångfald och får förekomma.

Hävdtrycket ska vara tillräckligt för att främja en hög artrikedom inom flera artgrupper, t.ex. fjärilar, bin, fåglar och kärlväxter. Typiska arter för naturtypen som t.ex. gökblomster, hirsstarr och sumpmåra ska vara vanligt förekommande. Agnsäv och strandmaskros ska finnas i livskraftiga populationer. Arealen fuktäng ska vara minst 1,66 ha.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd: Naturtypen är ganska välbevarad, och har i huvudsak kvar viktiga strukturer och funktioner. Området har restaurerats, senast under 2011 då röjning samt stubb och tuvfräsning genomfördes. Det finns ett aktuellt betesdriftsavtal för området. Förutsättningarna för att bevara naturtypens värden på lång sikt är goda.

1393 - Käppkrokmossa, Drepanocladus vernicosus, Hamatocaulis vernicosus

---

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Käppkrokmossan är en medelstor, grön-grågrön, ibland brunaktig-röd pleurokarp bladmossa. Skotten är normalt glest fjäderförgrenade och skottspetsen ofta böjd som handtaget på en käpp (därav det svenska namnet). Stambladen är normalt tydligt långsfårade och plötsligt krökta i övre halvan. Sporkapseln är krökt och sitter på ett långt skaft.

Arten är känd från ca 100 platser i Sverige och är tämligen jämnt spridd. Arten är utgången i flera landskap, t.ex. Småland och Östergötland och är nära hotad (NT) på den svenska rödlistan. Mossan växer i källor, källpåverkade kärr och på stränder av sjöar och vattendrag. Den hittas i mineralrika, men vanligen inte speciellt kalkrika miljöer, ofta på platser med järnutfällningar. Exakta växtplatsen vid Bädarn är i nuläget inte känd men enligt uppgift växer den i kanten mot högvassarna i Säbyviken.

Bevarandemål

Käppkrokmossa ska finnas i en livskraftig population. Säbyviken-Bädarn ska utgöra ett lämpligt habitat för arten. Arealen strandäng, ska vara minst 5,5 ha.

Negativ påverkan

- Dikning eller andra åtgärder som kan förändra hydrologin i området.
- Igenväxning av strandområdet med träd och buskar.
- Vasstäkt eller andra ingrepp i vassmiljön.
- Eutrofiering av mossans vattenmiljö, t.ex. genom lokala utsläppskällor av kväve och fosfor.

Bevarandetillstånd

Okänt bevarandetillstånd: Länsstyrelsen har i dagsläget inte tillräcklig information om arten för att kunna ange dess bevarandetillstånd.

Dokumentation

ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter.

Artportalen. 2016. Artfynd, november 2016.

Elmhag, J. 2002: Inventering av kärlväxtfloran i tio Natura 2000-områden i Södermanlands län. Adoxa Naturvård – projektuppdrag för Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-område Säbyviken-Bädarn (SE 0220354) Strängnäs kommun, Södermanlands län. Dnr: 511-11271-2004.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2011. Uppdragsavtal för restaurering av strandäng med stubb- och tuvfräsning. Life + MIA. Länsstyrelsen dnr 512-4115-2011. Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2014. Uppdragsavtal för betesdrift. Life+ MIA. Länsstyrelsen dnr 512-2391-2014.

Nitare, J. 1988: Några sällsynta fingersvampar av släktet *Clavaria*. *Jordstjärnan* 9(2):3-6

Rydberg, H. & Wanntorp, H.-E. 2001: Sörmlands Flora. Botaniska Sällskapet i Stockholm.

Rydberg, H. & Vik, P. 1992: Ängs- och hagmarker i Södermanlands län. Länsstyrelsen.

Segerlind D., Stenmark M. 2014. Inventering av fjärilsfaunan vid Säbyviken och Askholmen. *Faunistica*. Inventering fjärilar MIA-projektet Södermanland.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 1991: Sörmlands Natur. Naturvårdsprogram.

Exempel på typiska, sällsynta eller hotade arter i området. Rödlistningskategorier; Sårbar=VU, Nära hotad= NT.

Svampar

Sotfingersvamp (*Clavaria asperulospora*), VU

Stråfingersvamp (*Clavaria straminea*), VU

Ljusskivig lerskivling (*Camarophyllus schulzeri*), NT

Slank fingersvamp (*Clavaria amoenoides*), VU

Purpurbrun jordtunga (*Geoglossum atropurpureum*), VU

Fjällig jordtunga (*Geoglossum fallax*)

Slemjordtunga (*Geoglossum glutinosum*)

Hagjordtunga (*Geoglossum starbaeckii*), NT

Olivjordtunga (*Microglossum olivaceum*), NT

Hårig jordtunga (*Trichoglossum hirsutum*)

Knubbig hårjordtunga (*Trichoglossum walteri*), VU

”Föränderlig jordtunga” (*Trichoglossum variable*)

Kärlväxter

Backtimjan (*Thymus serpyllum*), NT

Sanddådra (*Camelina microcarpa*), (RT90 koordinat X6596356 Y1568773), VU

Kärrspira (*Pedicularis palustris*)

Agnsåv (*Eleocharis uniglumis*), (RT90 koordinat X6596244 Y1568862)

Kärrvial (*Lathyrus palustris*)

Flentimotej (*Phleum phleoides*)

Knölsmörblomma (*Ranunculus bulbosus*)

Strandviol (*Viola persicifolia*)

Kattfot (*Antennaria dioica*)

Backglim (*Silene nutans*)

Knägräs (*Danthonia decumbens*)

Darrgräs (*Briza media*)

Ljus solvända (*Helianthemum nummularium* subsp. *nummularium*), NT

Strandmaskros (*Taraxacum suecicum* (Palustria)), (RT90 koordinat X6596389 Y1568705)

Kantig fetknopp (*Sedum sexangulare*)

Rubinmaskros (*Taraxacum rubicundum* (Erythrosperma))

Bårdmaskros (*Taraxacum limbatum* (Erythrosperma))

Fransmaskros (*Taraxacum marginatum* (Erythrosperma))
Spädmaskros (*Taraxacum laetum* (Erythrosperma))
Ängsnattviol (*Platanthera bifolia* subsp. *Bifolia*), NT

Fjärilar

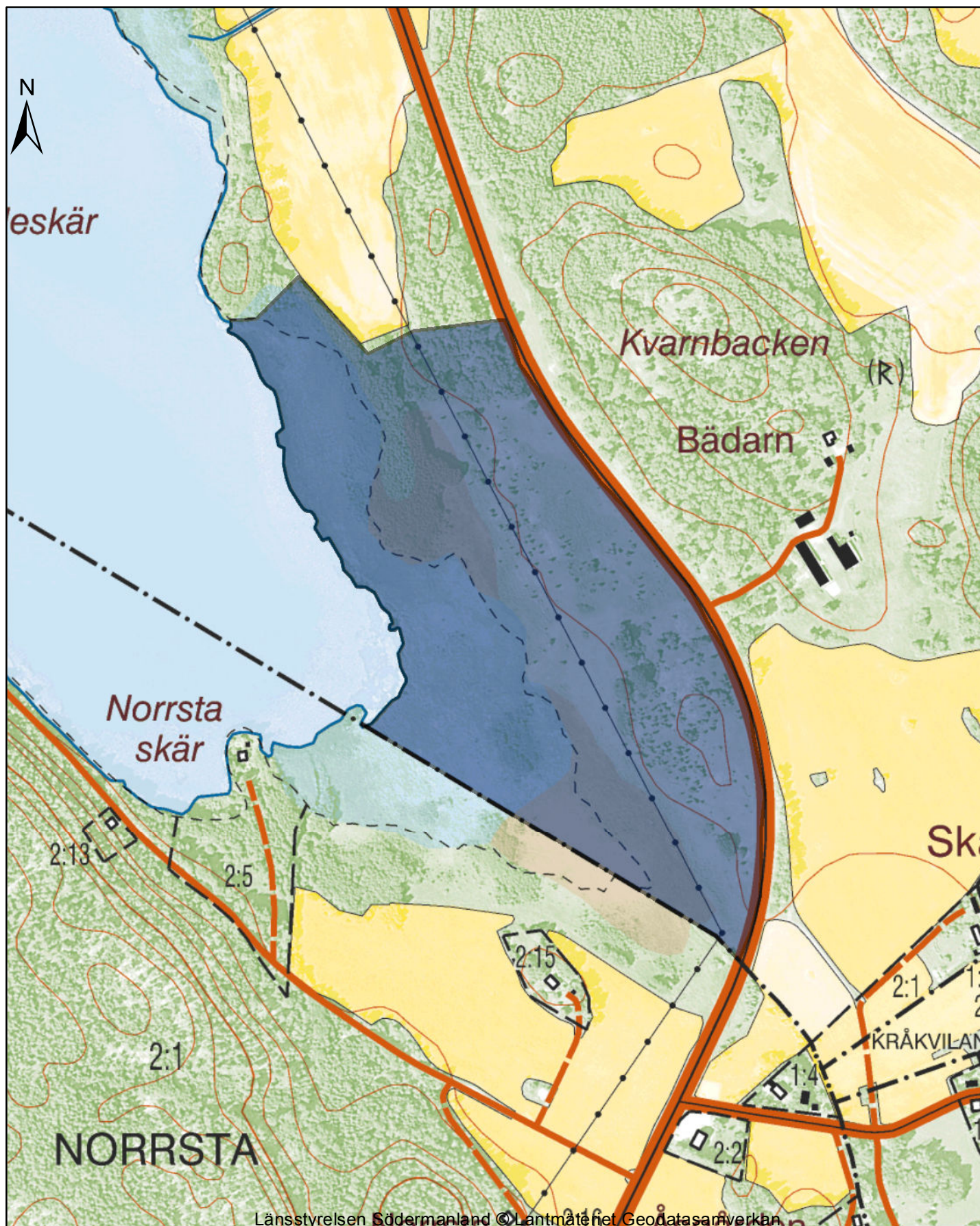
Sexfläckig bastardsvärmare (*Zygaena filipendulae*), NT
Svartfläckig blåvinge (*Phengaria arion*), NT
Violettekantad guldvinge (*Lycaena hippothoe*), NT

Mossor

Käppkrokmossa (*Hamatocaulis vernicosus*), NT

Fåglar

Brun kärrhök
Buskskvätta, NT
Rördrom, NT

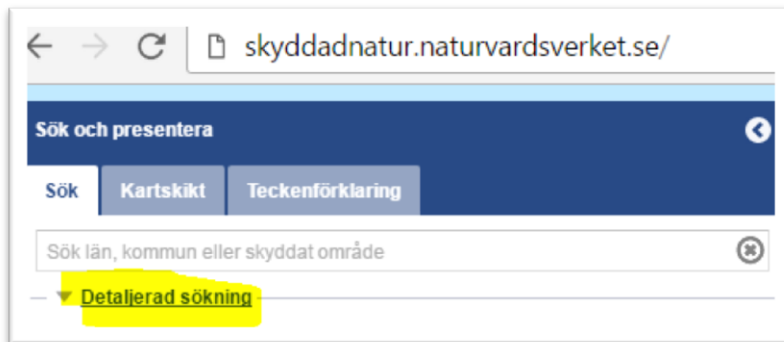
Länsstyrelsen Södermanland © Lantmäteriet Geodataportalen

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

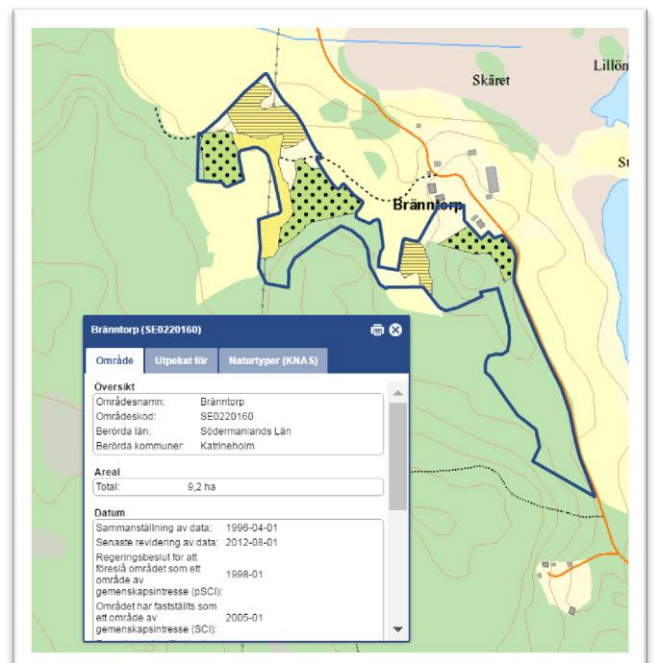
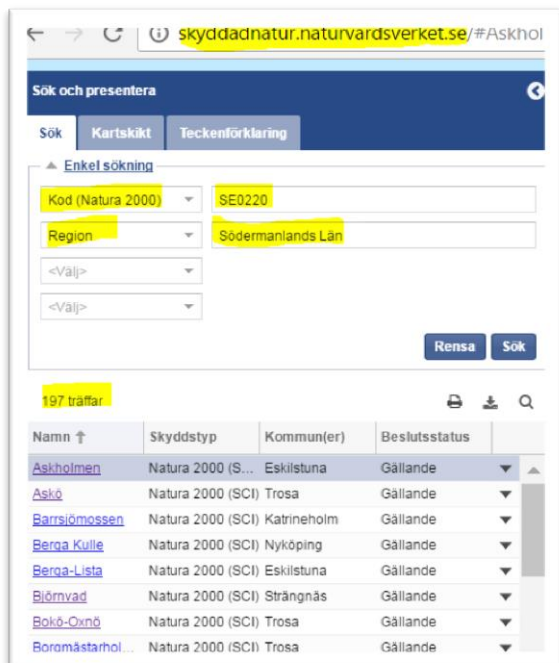
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram *Södermanlands län*

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

